

Rapporten All-Archeo bv 1842

Archeologienota Grimbergen - Sparrenlaan

Natasja Reyms

Bornem
2023

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bv
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Auteurs: Natasja Reyns

All-Archeo bv
Woestijnstraat 45
2880 BORNEM

Wettelijk depot nummer
D/2023/12.807/202

© All-Archeo bv

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
2	Verslag resultaten bureauonderzoek.....	5
2.1	Administratieve gegevens	5
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze	9
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	22
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	23
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	24
3	Samenvatting.....	25
4	Bibliografie	26
4.1	Publicaties	26
4.2	Websites	26
5	Bijlagen	27
5.1	Archeologische periodes	27

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een omgevingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2023I78

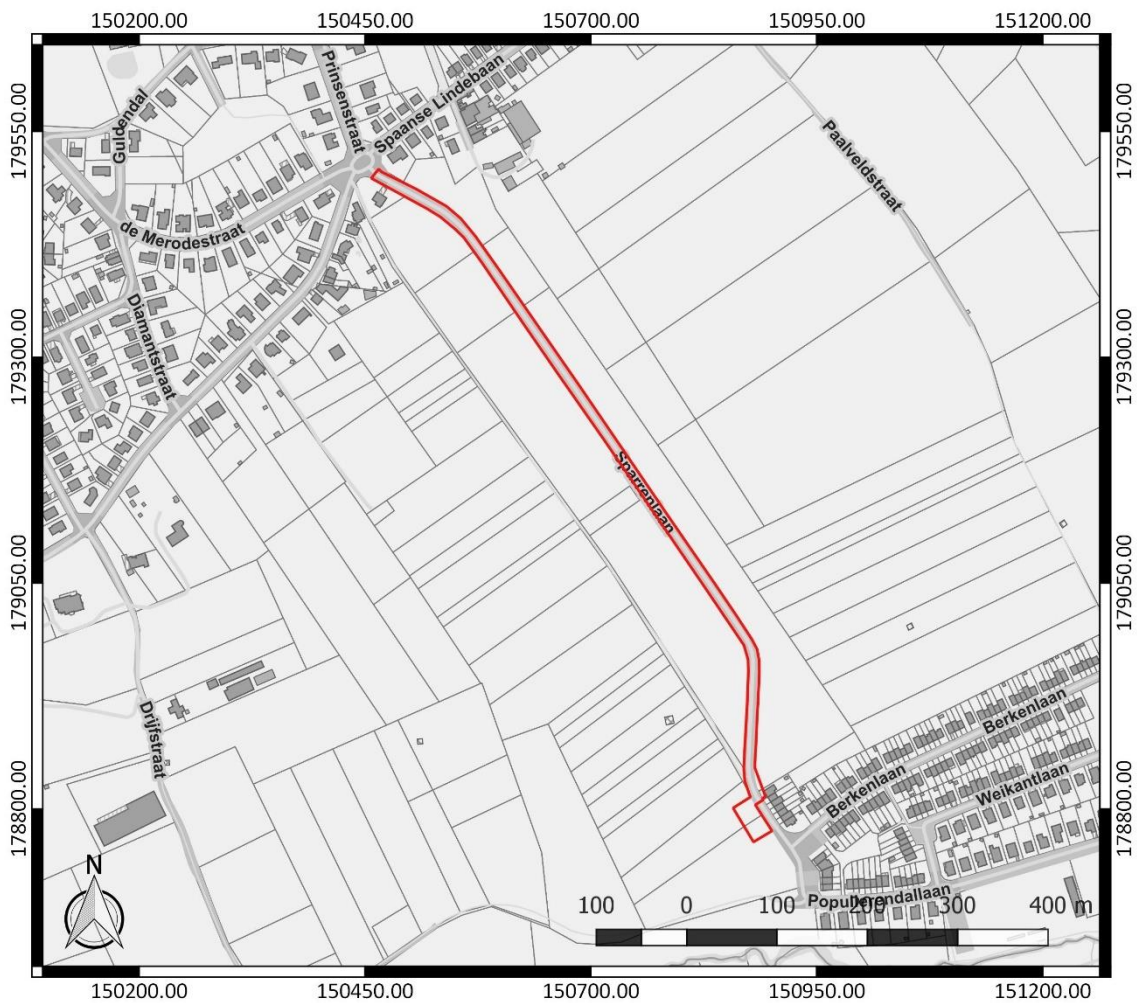
Erkend archeoloog: All-Archeo bv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): provincie Vlaams-Brabant, Grimbergen, Sparrenlaan, Kraaienberg

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 150455.88, 178763.43
- 150900.78, 179508.30

Kadastraal plan:

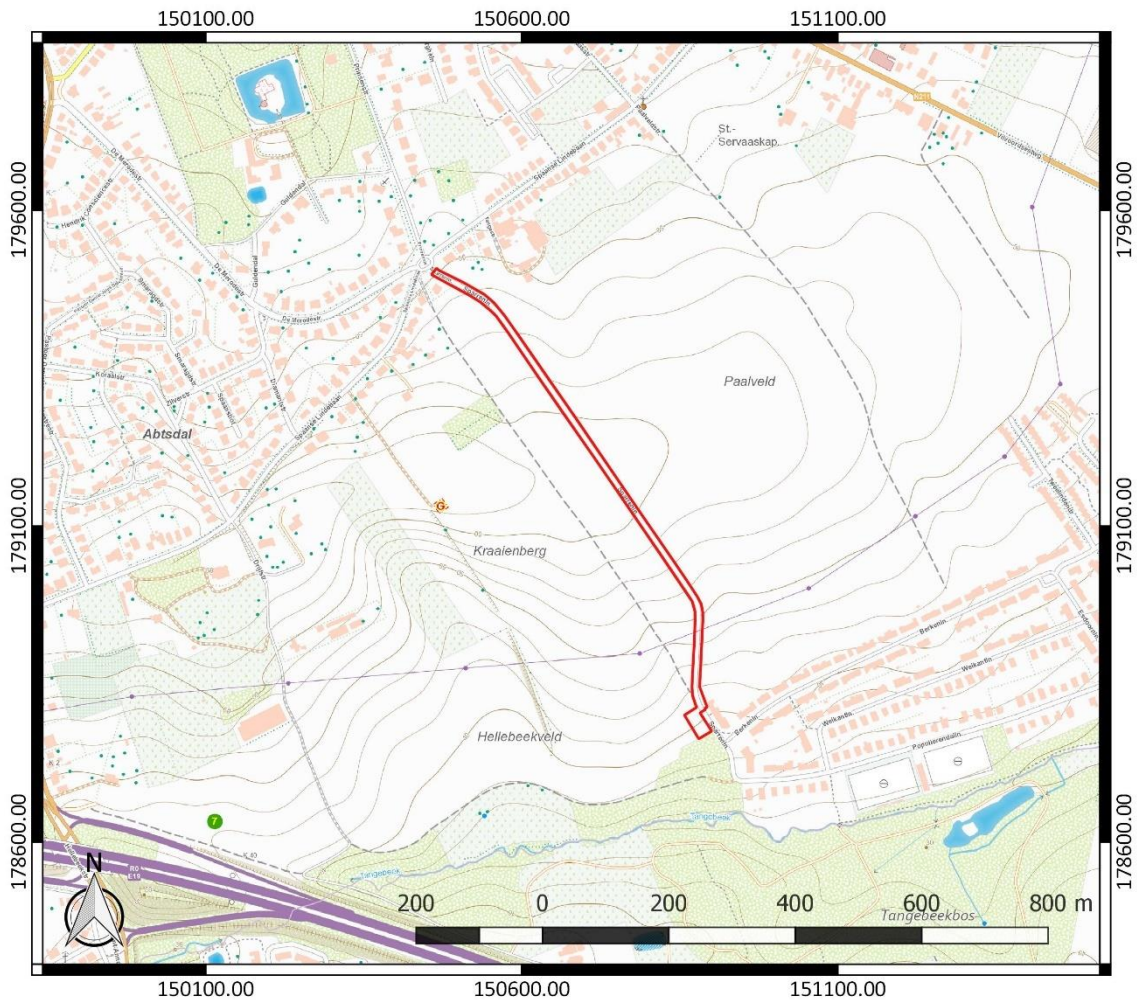

Figuur 1: Kadastraalplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Grimbergen, Afdeling 3, sectie H, nummers 65Y, 65Z, 73N5, 73S5, 73T5

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 1,111 ha

Topografische kaart:

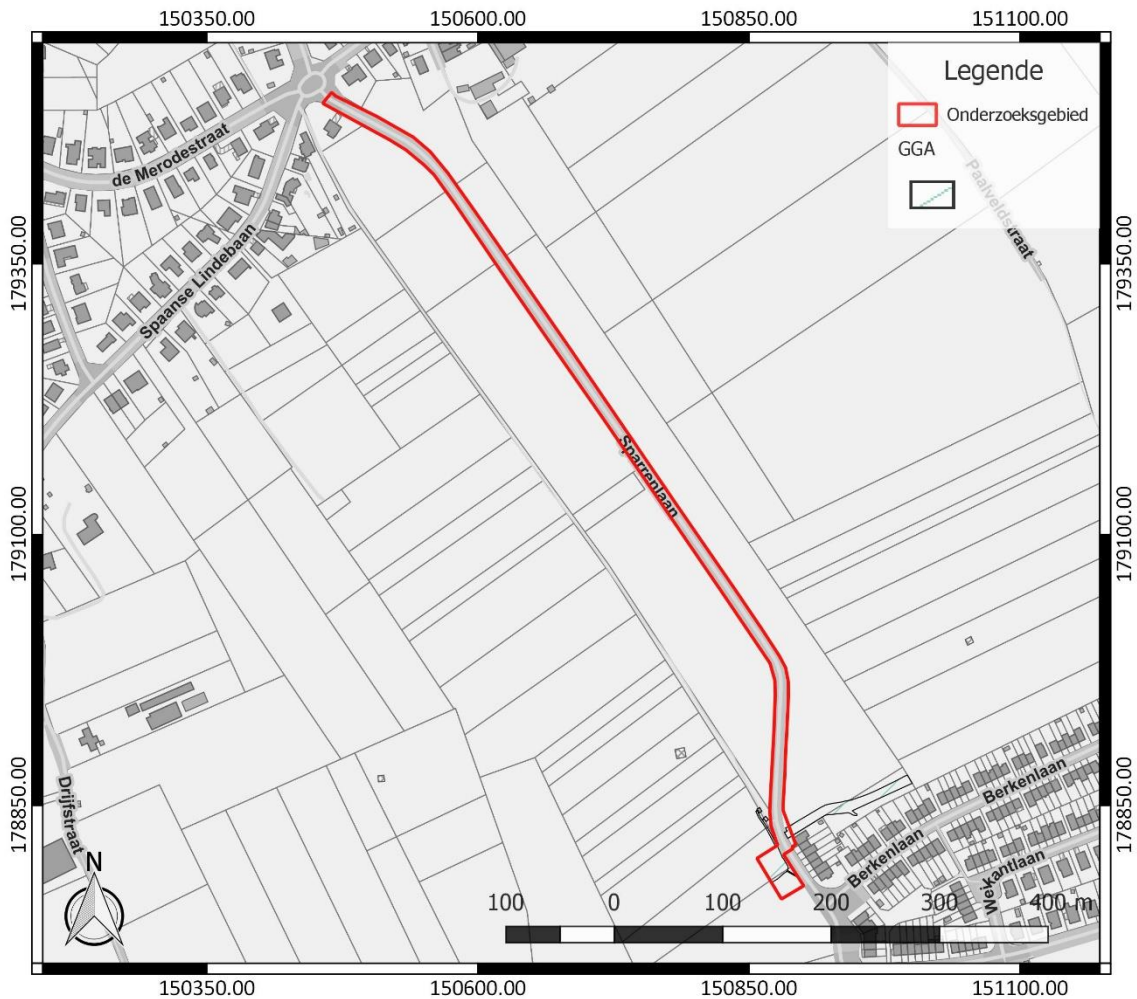

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 05/09/2023 – 11/09/2023

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, akkerland

Verstoorde zones: ter hoogte van de bestaande wegen is al riolering aanwezig en in het zuiden van het terrein is al een bufferbekken aanwezig. In het zuiden van het onderzoeksgebied zijn twee GGA gebieden aanwezig, naar aanleiding van eerder uitgevoerd onderzoek.

Figuur 3: Verstoringkaart, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.2 Archeologische voorkennis

Voor het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied werd in het verleden al een archeologienota opgemaakt (ID 3687, zie hoofdstuk 2.4.3), voor de aanleg van erosiepoelen. Gegevens uit het bureauonderzoek en uitgevoerde controleboringen tonen aan dat het bodemarchief aangetast is door erosie in het verleden. Door de aantasting van het bodemarchief kende het terrein nog slechts een laag archeologisch potentieel.³

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

³ Bruggeman/Smet 2017, 8-56

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

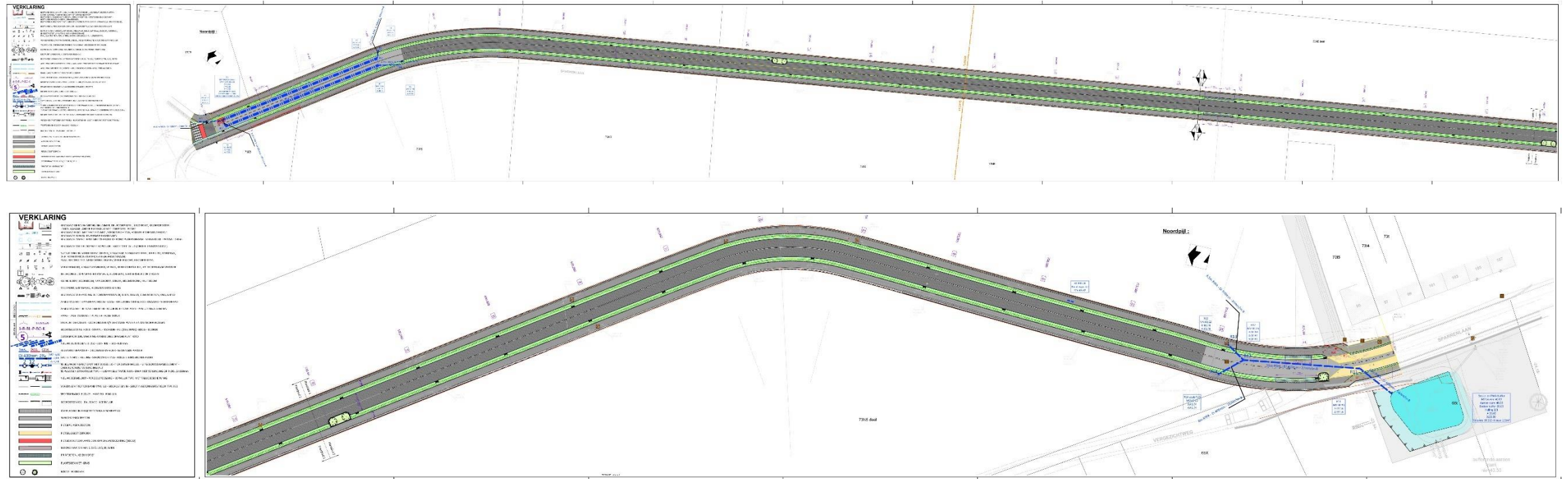
- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt de bestaande rijweg voorzien van nieuwe fietspaden. Daarvoor wordt de bestaande rijweg versmald. De fundering van de bestaande weg blijft behouden. Ze wordt waar nodig hersteld. De toplaag wordt afgefreesd en opnieuw aangebracht. Aan de uiteinden van het onderzoeksgebied wordt de fundering van de bestaande weg wel aangepast. Hier wordt namelijk nieuwe riolering aangelegd voor de afvoer van regenwater. De nieuwe riolering kent een verstoringdiepte tot maximaal ca. 4,12 m. De nieuwe wegopbouw kent er een dikte van ca. 60 cm.

De fietspaden kennen een verstoringdiepte van ca. 35 cm en worden 1,75 m breed. Ze worden aan weerszijde van de weg aangelegd. Er worden ook groenbermen voorzien tussen de nieuwe fietspaden en de rijweg. Tussen de fietspaden en de rijweg wordt daarvoor een haag aangeplant. De aanplanting van de haag betekent een verstoringdiepte van ca. 40 cm. In het zuiden van het onderzoeksgebied wordt de uitbreiding van een bestaande erosiepoel voorzien. Dit zal een verstoringdiepte tot ca. 1,80 m diep kennen.

Figuur 4: Ontwerplannen

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen.be en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart is niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Villaretkaart (1745-1748), de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841) en de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp (1842-1879) worden vier momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ter hoogte van de Sparrenlaan (Figuur 6), tussen de Spaanse Lindebaan in het noorden en de Berkenlaan in het zuiden. Volgens het gewestplan is het terrein gelegen in woongebieden, natuurgebieden en agrarische gebieden. Ten zuiden stroomt de Tangebeek (Figuur 8).

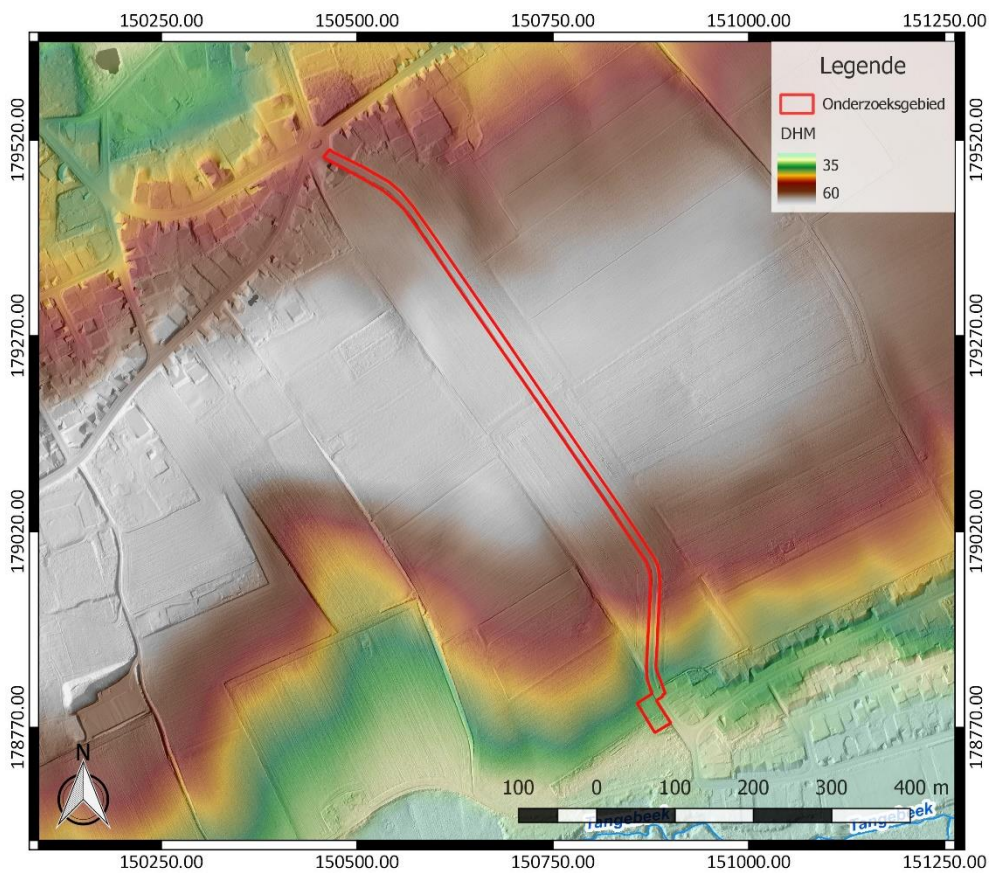
Geomorfologisch is Grimbergen gelegen in een golvend landschap (Figuur 8). Het hoogste punt ligt in het zuidwesten op 67 m ter hoogte van de Potaardeheuvel. Het reliëf daalt naar het noorden en het noordoosten toe, tot een hoogte van 8 m aan de oude Zenneloop en de gemeentegrens met Vilvoorde.⁴ De valleigronden van de Zenne liggen op een gemiddelde hoogte van 6 m TAW. In de streek evolueert de topografie van een vlak reliëf in het noorden naar een sterk golvend tot heuvelachtig landschap in het zuiden, waar ten westen van de Zenne hoogtes tot 75 m bereikt worden.⁵

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Grimbergen [online] <https://id.erfgoed.net/themas/13657> (Geraadpleegd op 21-01-2022)

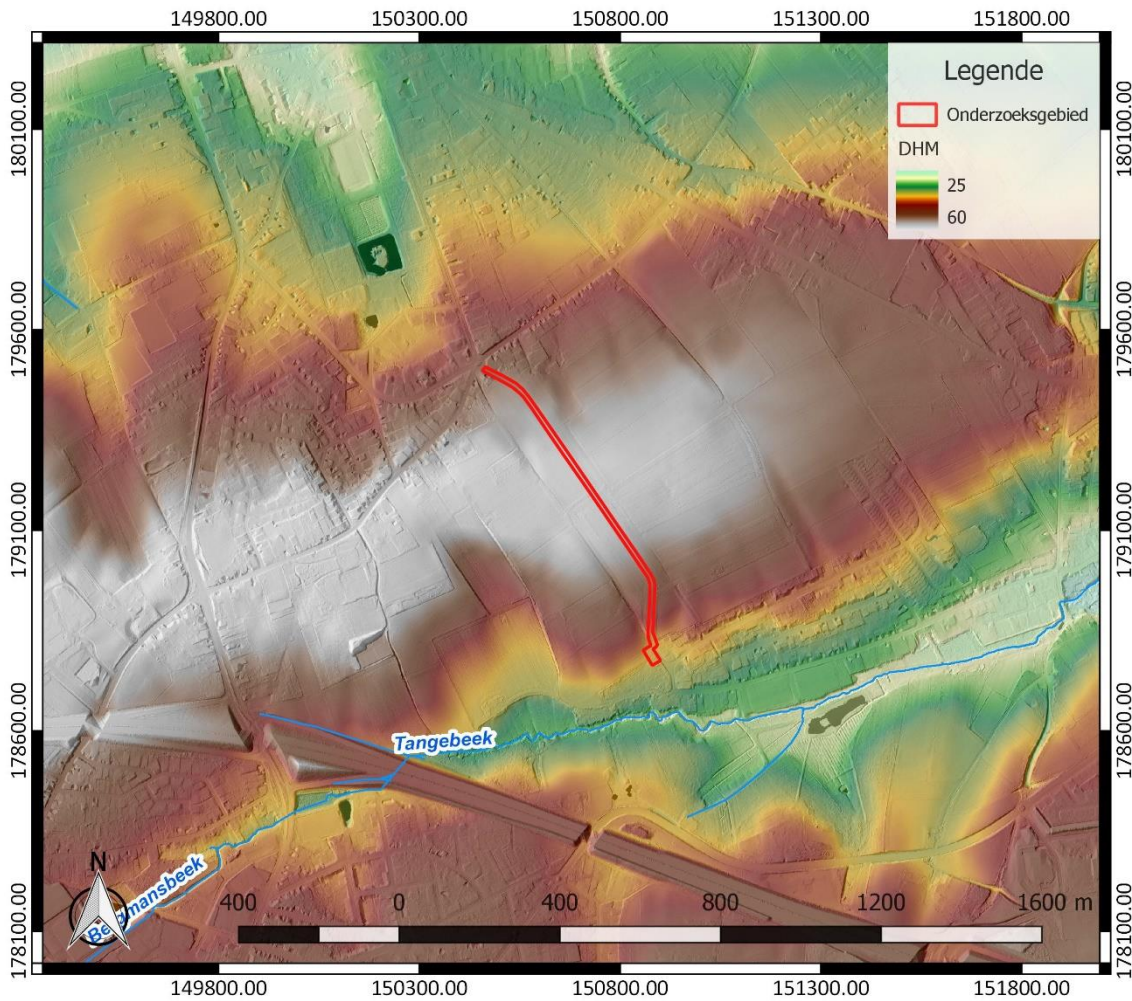
⁵ Bogemans 1996, 3-4

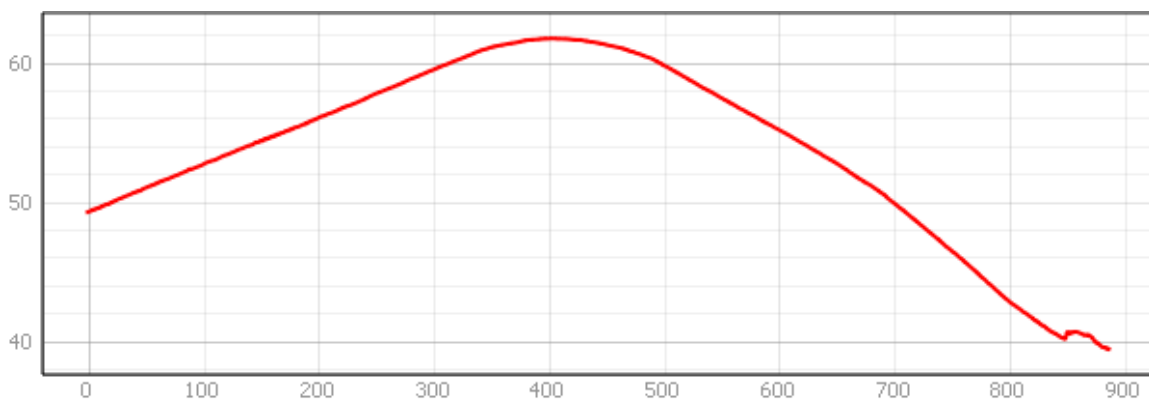
Figuur 6: Luchtfoto van 2022 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 7: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Multidirectional hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm, met aanduiding van het onderzoeksgebied

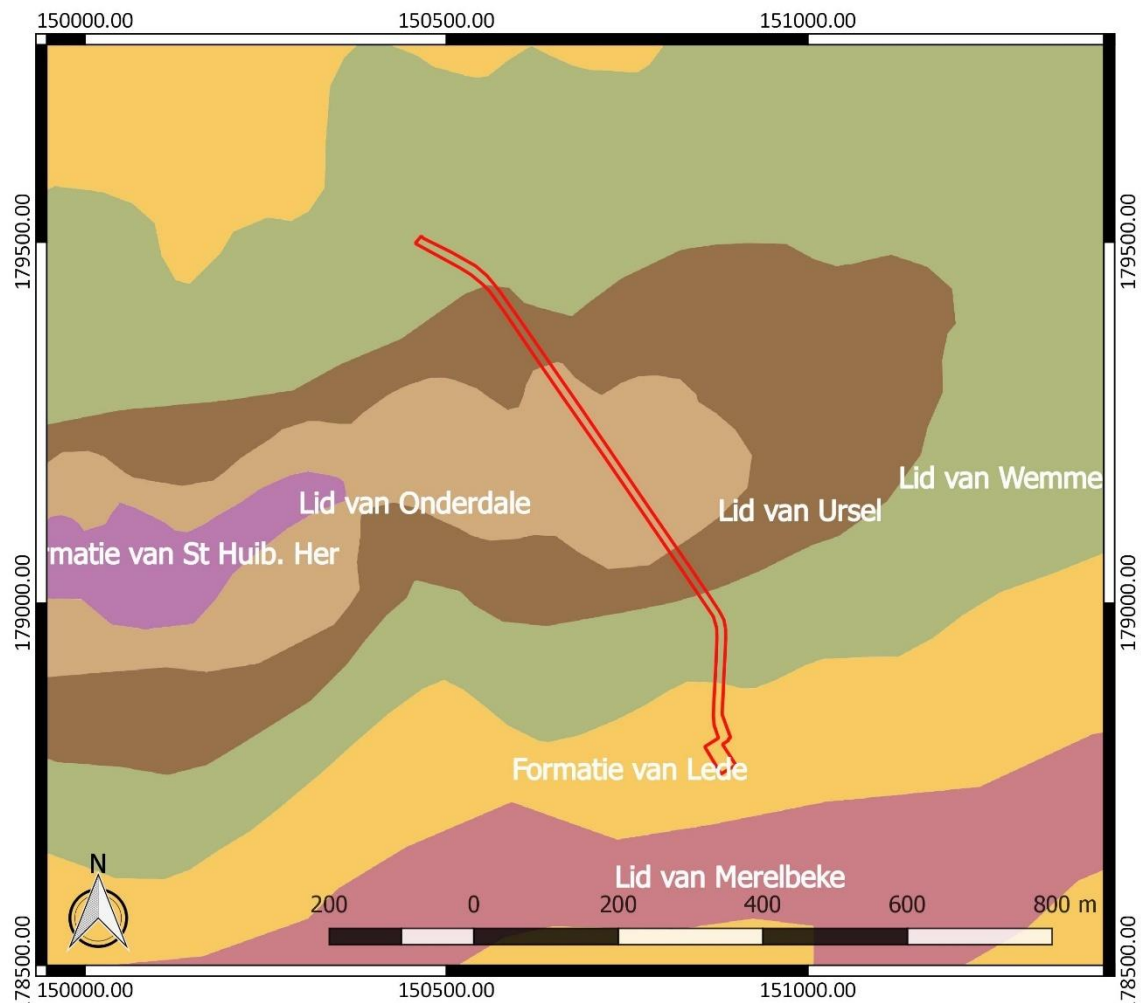

Figuur 8: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1 m en Hillshade DHM Vlaanderen I, 25 cm (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 9: Hoogteverloop van noordwest naar zuidoost over het onderzoeksgebied (www.geopunt.be/kaart)

Het onderzoeksgebied bevindt zich op een rug in het landschap (Figuur 7), die afhelt naar het noordwesten en naar het zuidoosten, naar de Tangebeek toe. Het terrein kent een hoogte van 40 tot 62 m TAW (Figuur 9).

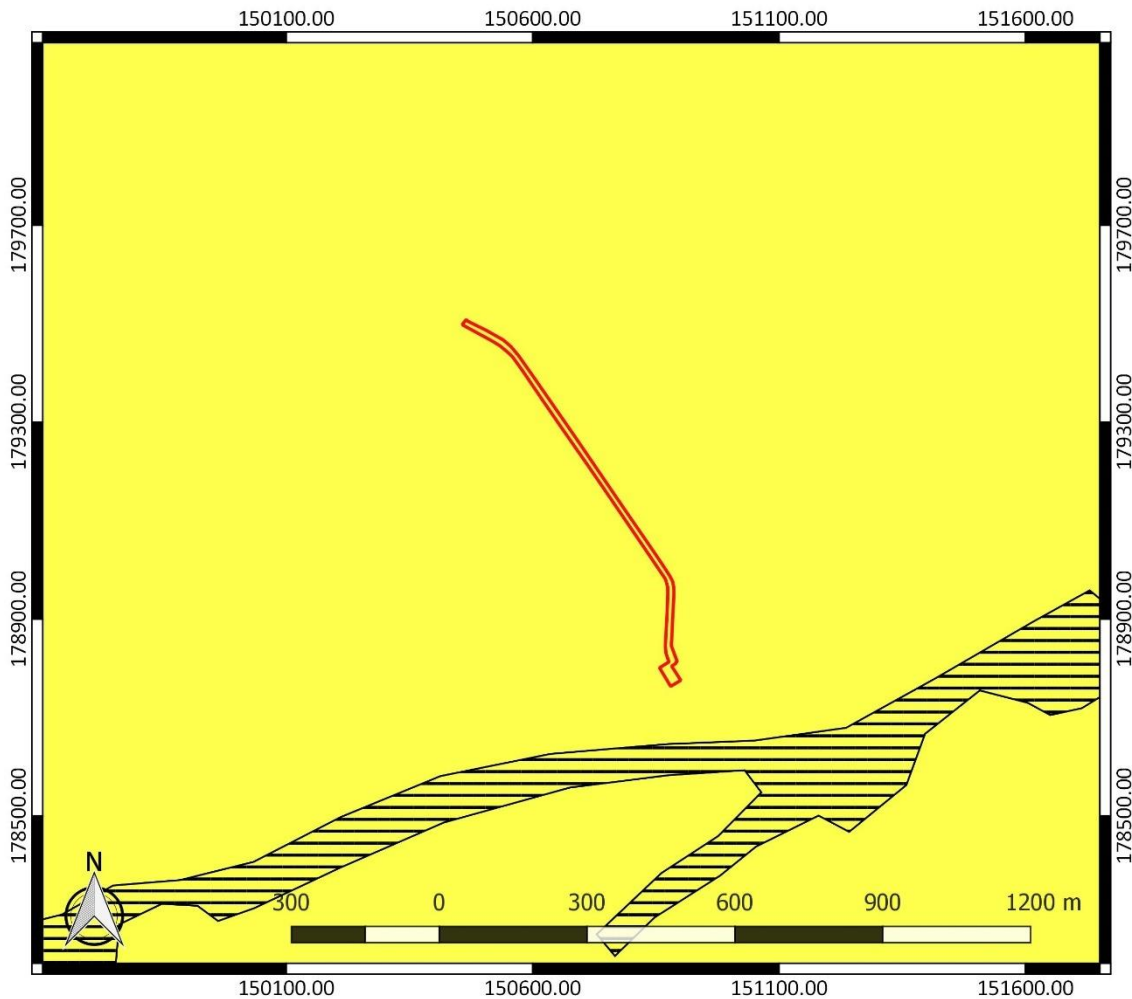
Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied (Figuur 10) bestaat in het uiterste noorden en in het zuiden uit het Lid van Wemmel. Dit wordt gekenmerkt door grijs tot groen fijn zand, dat kleihoudend en glauconiethoudend is en een basisgordel met *Nummulites wemmelensis* bevat. Centraal vinden we het Lid van Onderdale, dat bestaat uit donkergrijs tot grijsgroen fijn zand, met pyrietconcreties. Het is ook glauconiet- en glimmerhoudend. En verder is er ook het Lid van Ursel, dat bestaat uit grijsblauwe tot blauwe klei. Tot slot vinden we in het uiterste zuiden ook nog de Formatie van Lede. Het wordt gekenmerkt door lichtgrijs fijn zand, bevat soms kalksteenbanken, is kalkhoudend, fossielhoudend (*Nummulites variolarius*), soms glauconiethoudend en bevat basisgrind.⁶

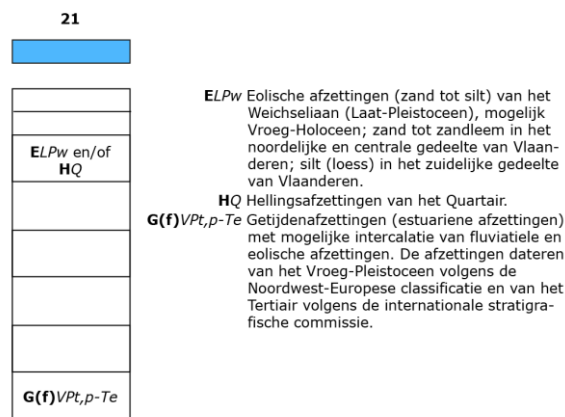
De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁷

⁶ www.geopunt.be/kaart

⁷ www.geopunt.be/kaart

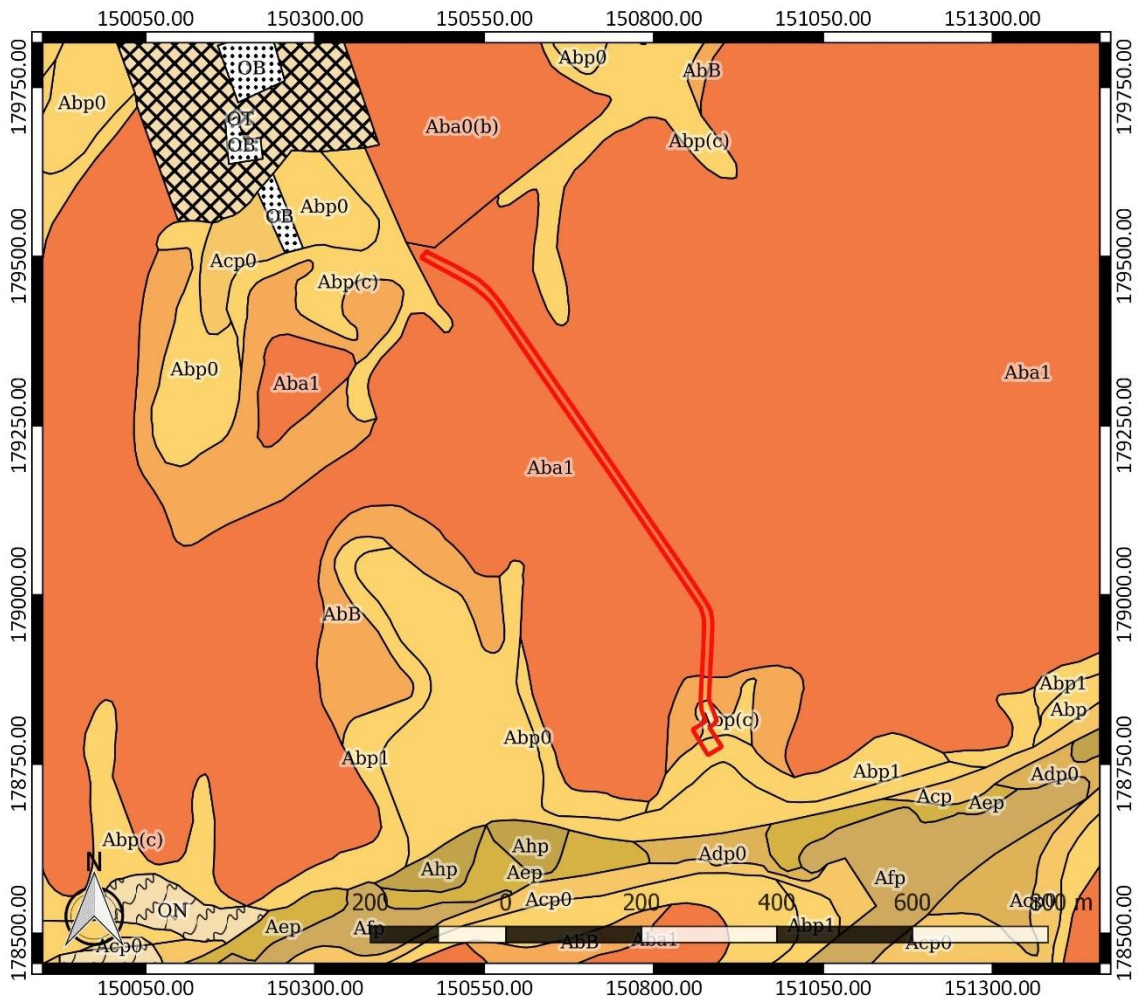

Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

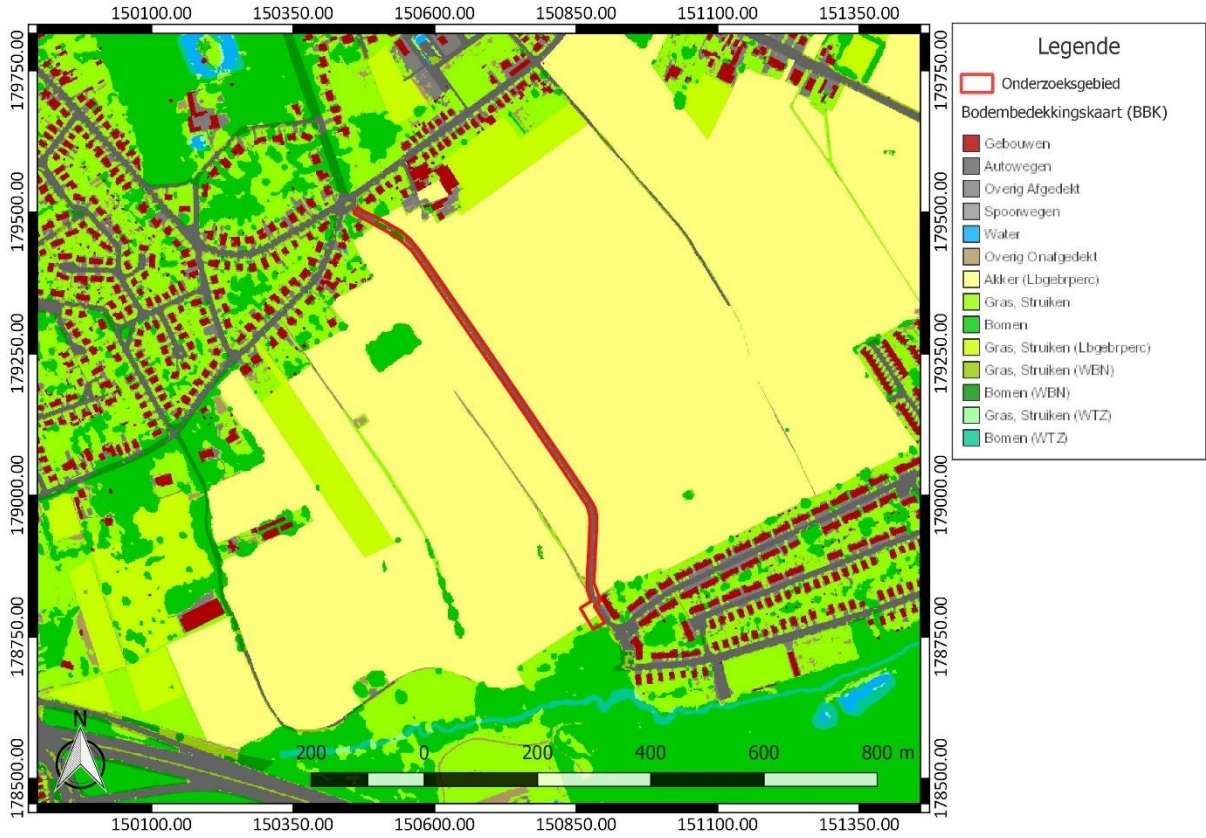
Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 13) situeert het onderzoeksgebied grotendeels ter hoogte van een droge leembodem met textuur B horizont en een A horizont van minder dan 40 cm (Aba1). In het uiterste zuiden gaat de bodem volgens de bodemkaart over in een droge leembodem met textuur B of structuur B horizont (AbB), een droge leembodem zonder profiel en een bedolven textuur B horizont op minder dan 80 cm diepte (Abp(c)) en een droge leembodem zonder profiel met een begraven textuur B horizont op een diepte tussen 80 en 125 cm (Abp1).

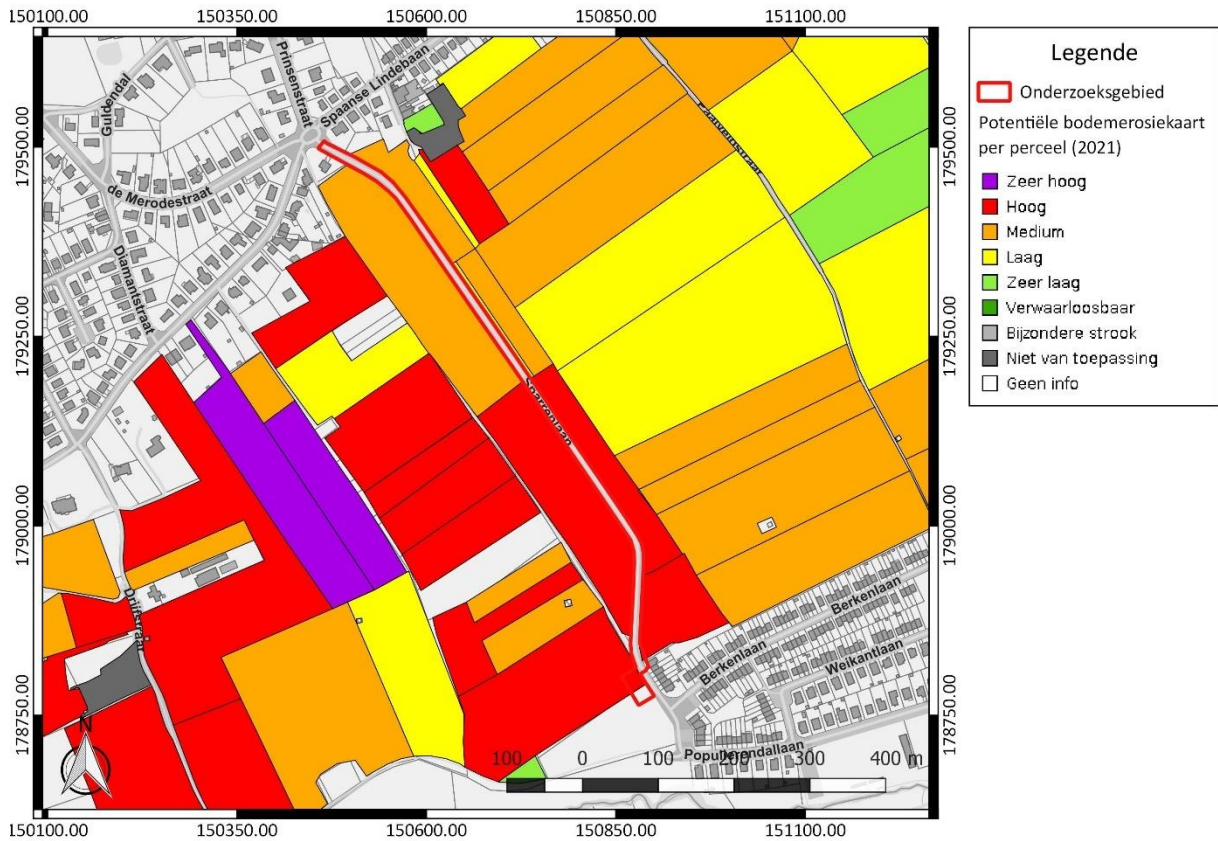

Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

In het onderzoeksgebied zijn op de bodemgebruiksaan kaart verhardingen, akkerland en gras te zien (Figuur 14). Dit beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6). Volgens de potentiële bodemerosiekaart is de erosiegevoeligheid in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied medium tot hoog (Figuur 15). Dit sluit aan bij de gegevens over de bodemkaart, die ook reeds wezen op de impact van erosie op de bodems binnen het onderzoeksgebied en van de aanwezigheid van colluvium in het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied.

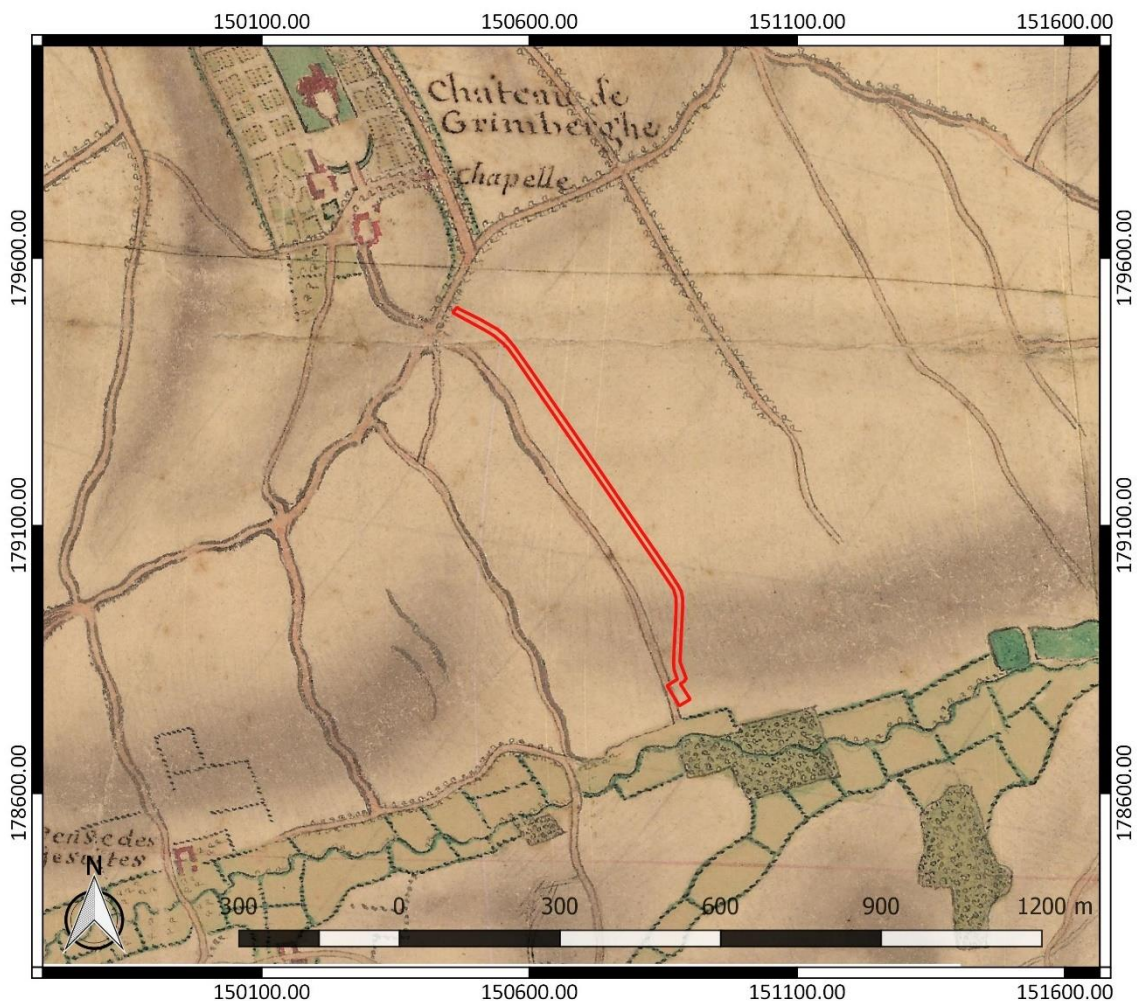
Figuur 14: Bodemgebruikskarta met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 15: Potentiële bodemerosiekaart met aanduiding van het onderzoeksgebied, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De oudste vermelding van Grimbergen gaat terug tot het einde van de 11de of het begin van de 12de eeuw en komt waarschijnlijk van het Germaanse “Grandaberga”, een samenstelling van “Granda” (grindzand) en “berga” (heuvel). De oorsprong van Grimbergen zelf is onzeker. In het oude keurrecht en de grondindeling is er een duidelijke Frankische invloed aanwezig. Daarnaast wijst de rechtssituatie vermoedelijk in de richting van een late Frankische nederzetting, die niet ouder is dan de 9de eeuw. Ook de belangrijke hoven die evolueerden tot een motte, borgt of kasteel, ondersteunen deze theorie.⁸

Figuur 16: Villaretkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

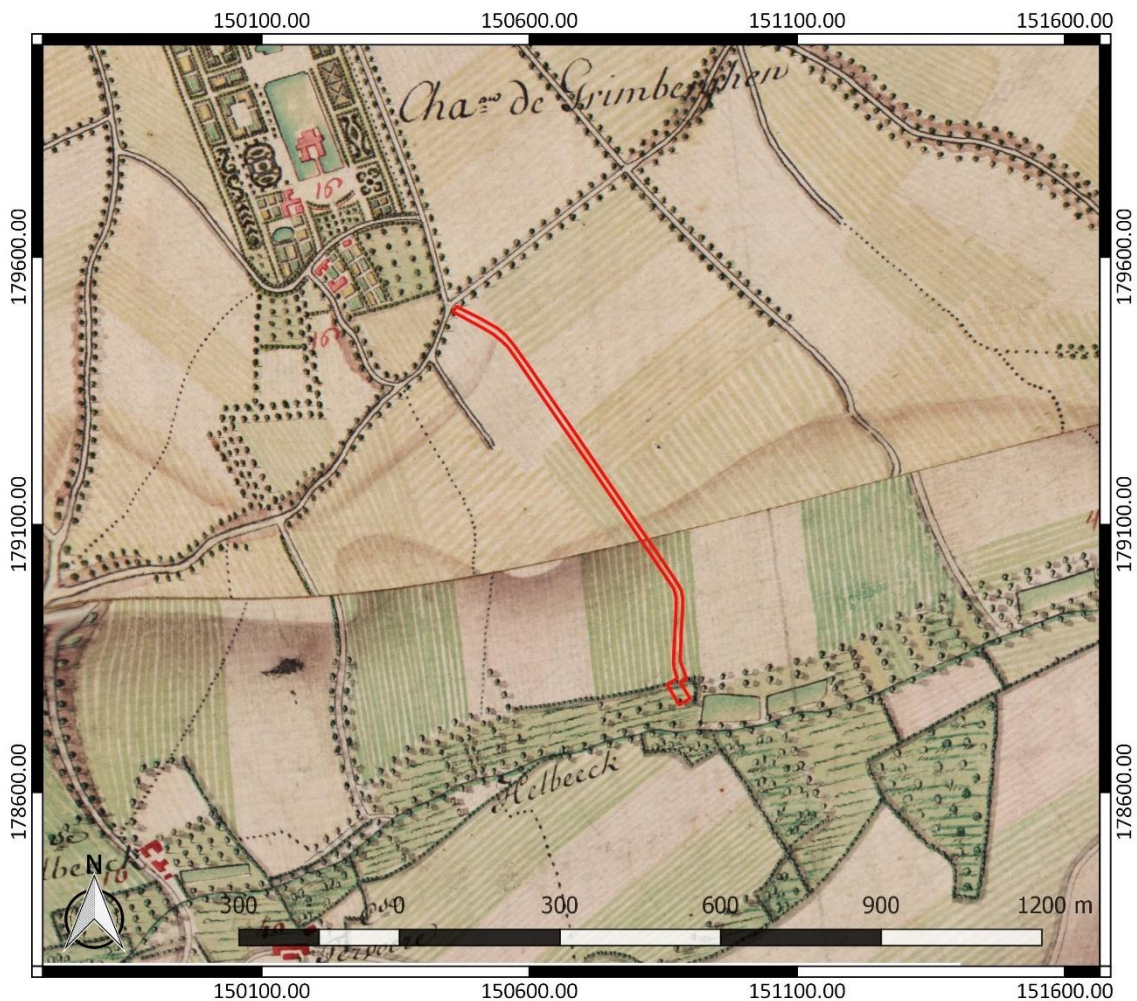
In de 12de eeuw (voor 1150) hadden de Berthouts een aanzienlijk allodiaal patrimonium opgebouwd, dat bekend stond als het Land van Grimbergen. Hiermee oefenden ze controle uit over de handel van de Brabantse en Mechelse steden over het water. Het castrum van de heren van Grimbergen, ca. 2 km ten zuidoosten van de latere dorpskern, was strategisch gevestigd aan de rand van hun kerngebied nabij de Zenneovergang en een belangrijk wegenknooppunt. Tegenwoordig bestaat dit gebied uit de wijk Borgt. De Berthouts verbleven minstens van de 10de tot en met 12de eeuw in een versterking, die de vorm van een motte had. De bewoning op de motte gaat minstens terug tot de 8ste eeuw. Om hun groeiende politieke macht te verstevigen, richtten de Berthouts in 1128 een

⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Grimbergen [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13657> (geraadpleegd op 7 september 2023).

norbertijnenabdij op, ten noordwesten van Borgt, op een hoogte naast de dorpskern. Grimbergen werd geleidelijk aan omgevormd tot een belangrijk geestelijk centrum.⁹

Op de Villaretkaart, genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers (1745-1748), is te zien dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 16). Ten noorden vinden we het kasteel van Grimbergen en ten zuiden vinden we de Tangebeek.

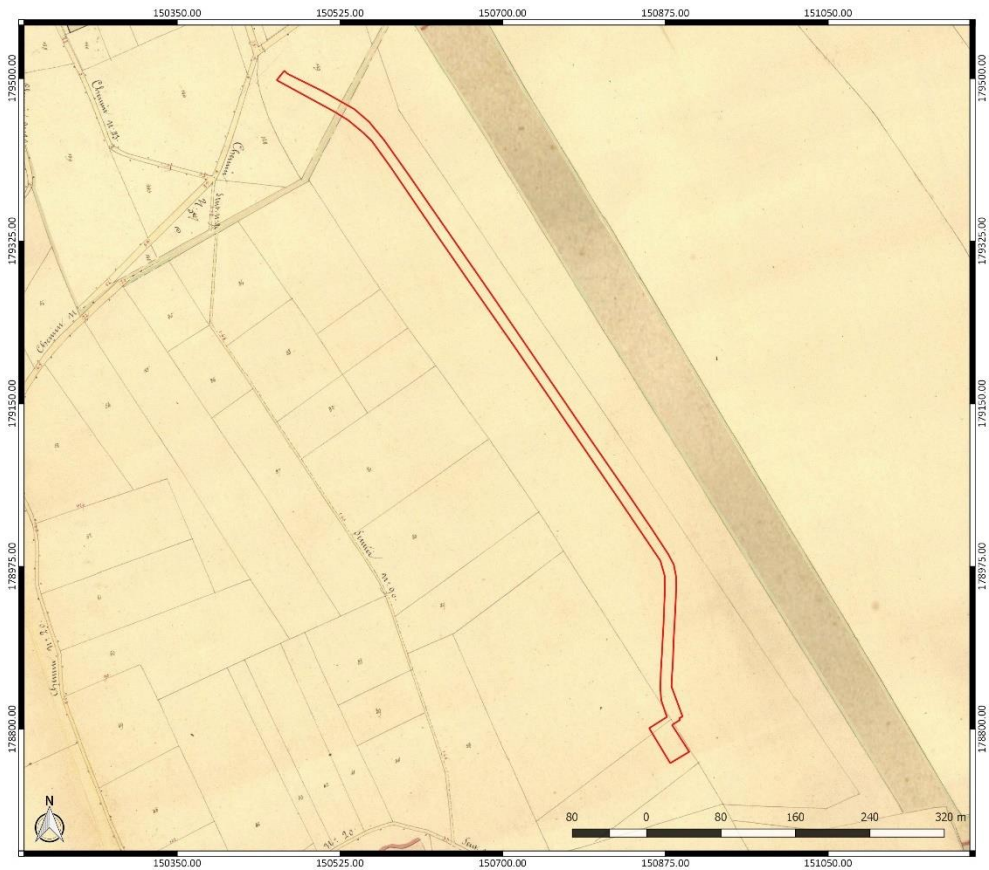
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), zien we opnieuw dat het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland (Figuur 17). Ten noorden vinden we opnieuw het kasteel van Grimbergen en ten zuiden vinden we de Tangebeek die destijds Helbeek genoemd werd. Het uiterste zuiden van het onderzoeksgebied is in gebruik als grasland en ligt vlakbij een vijver.

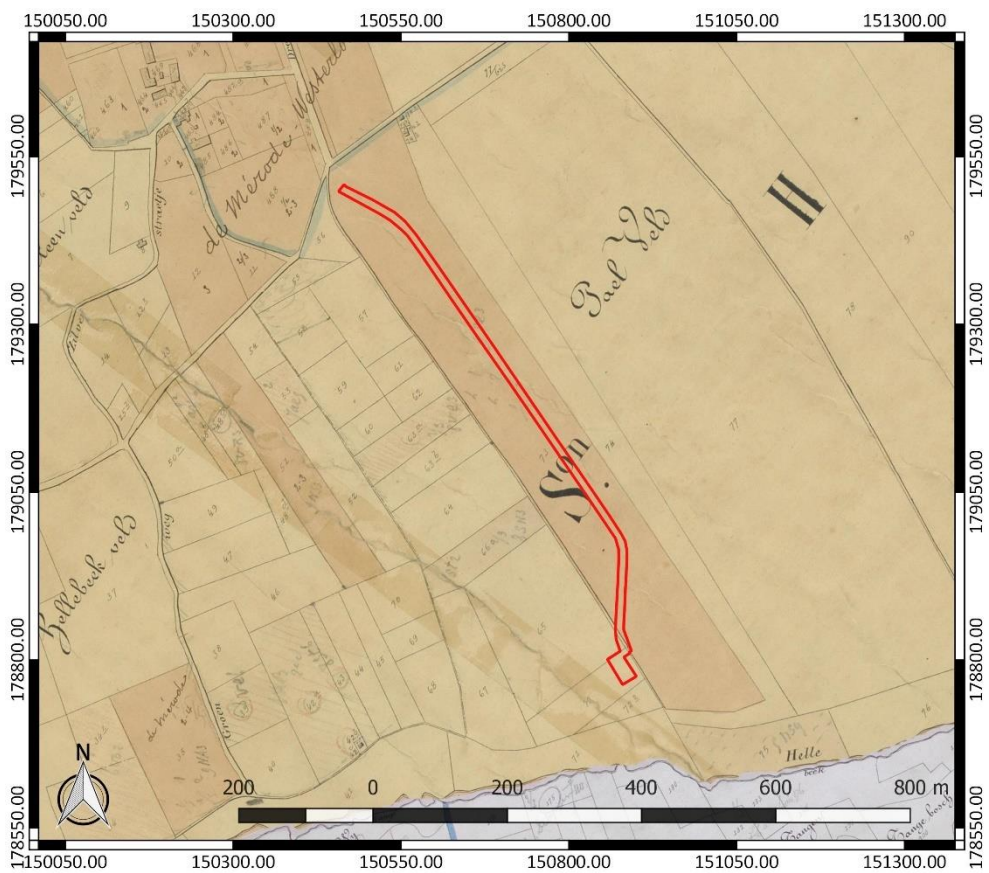
Figuur 17: Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Atlas der Buurtwegen (1841) wordt het noorden van het onderzoeksgebied doorkruist door een weg (Figuur 18). Ter hoogte van de rest van het onderzoeksgebied is nog geen weg te zien. Vermoedelijk was het terrein nog steeds in gebruik als akkerland of grasland.

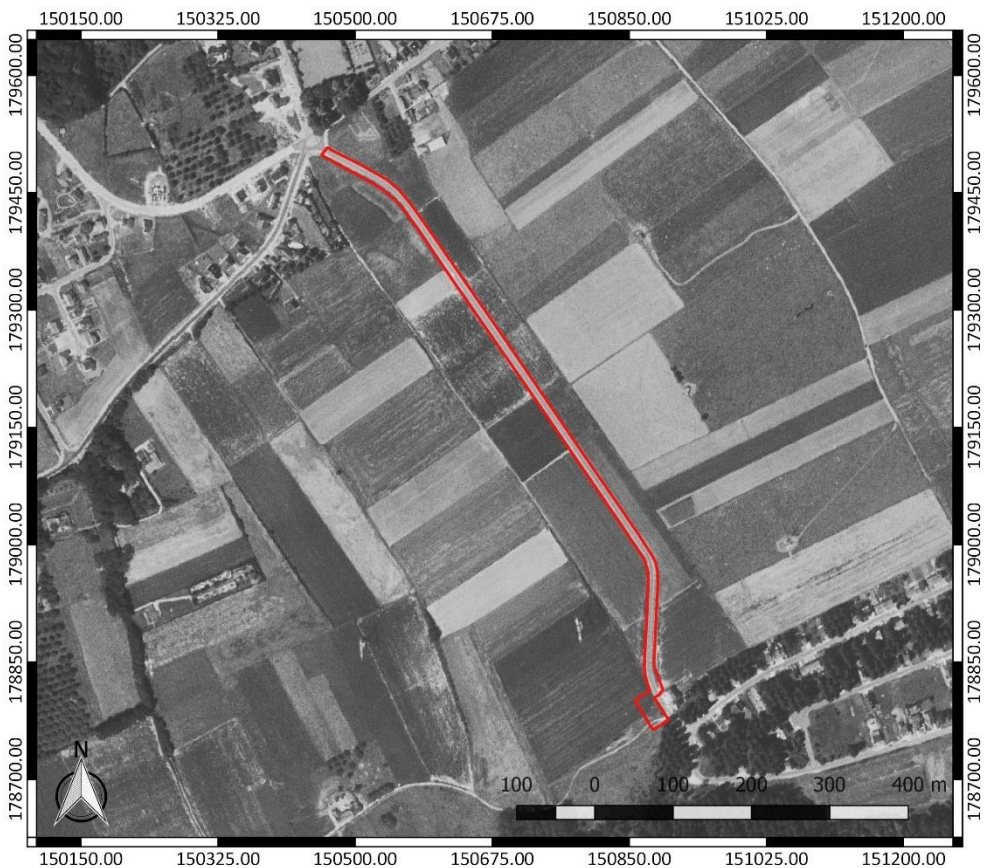
⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Grimbergen [online], <https://id.erfgoed.net/themas/13657> (geraadpleegd op 7 september 2023).

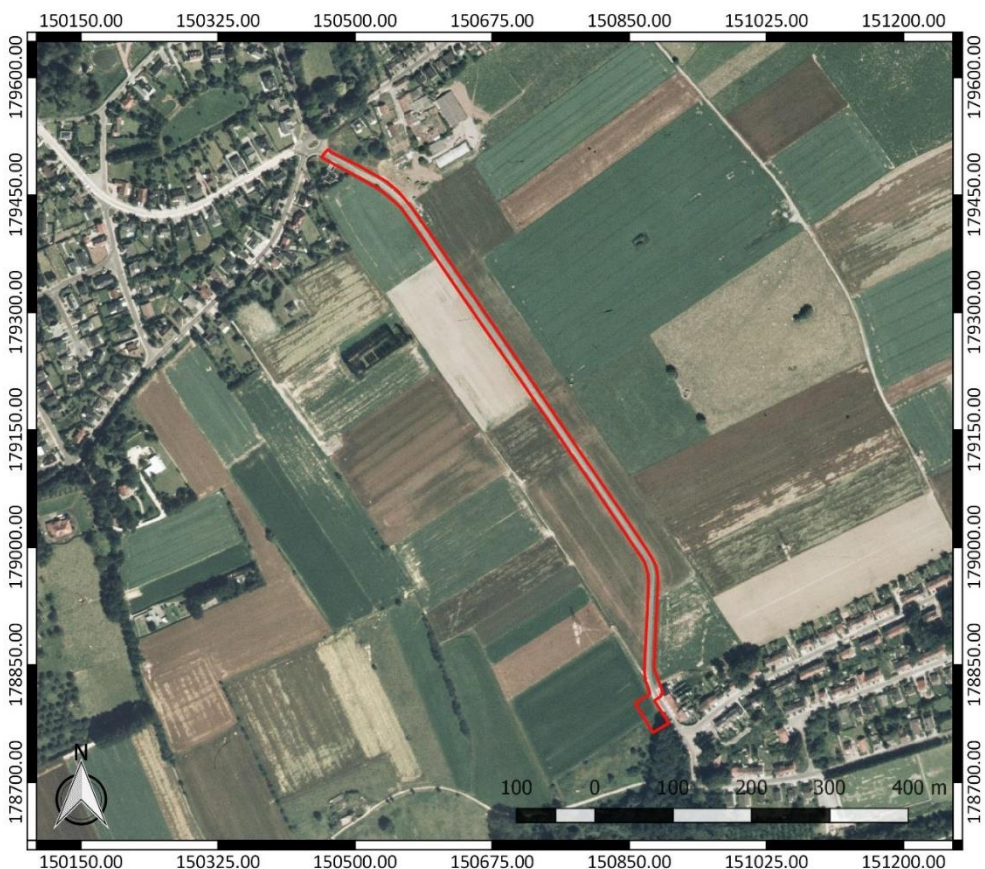
Figuur 18: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 19: Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van Popp met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

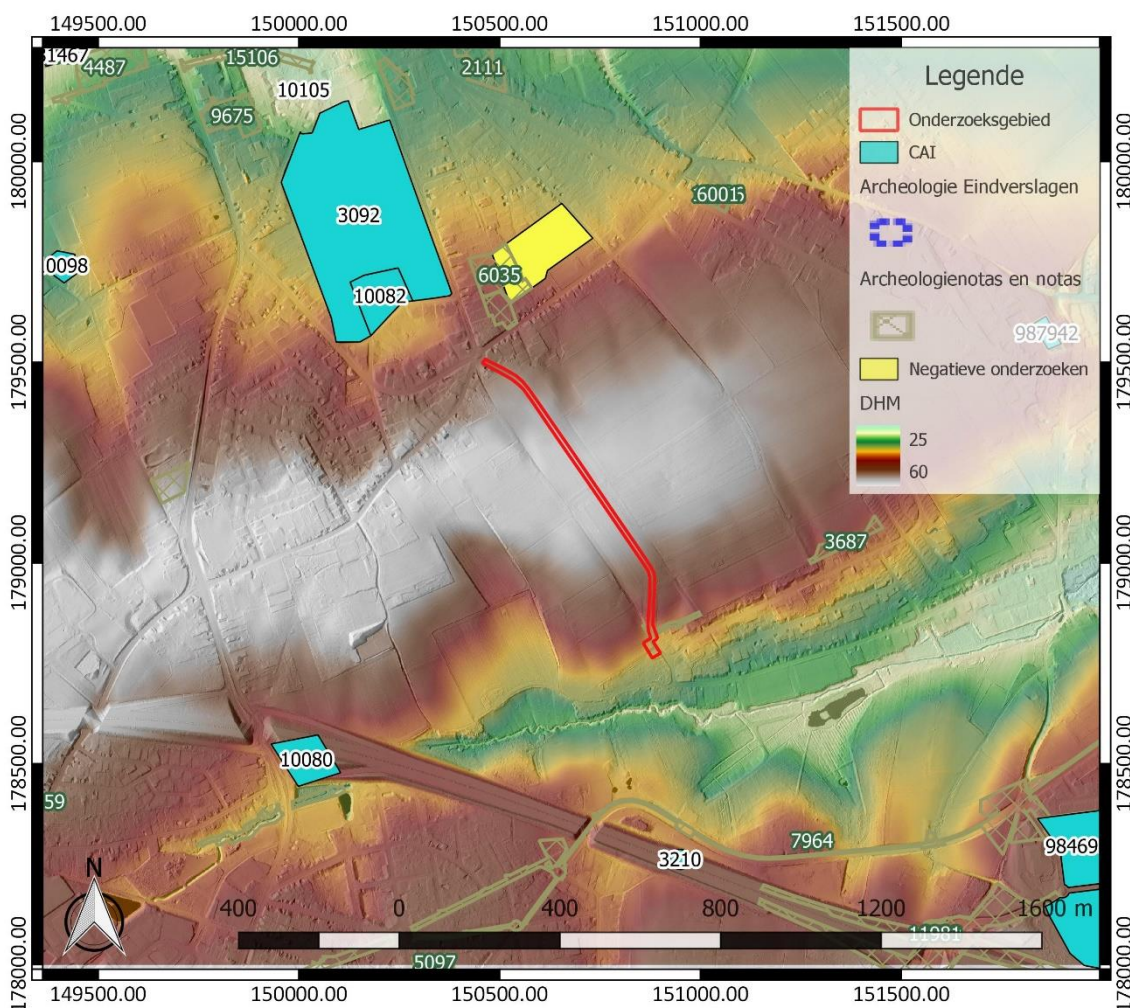
Figuur 21: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De Atlas cadastral parcellaire de la Belgique van P.C. Popp (1842-1879) geeft een gelijkaardig beeld als de Atlas der Buurtwegen weer, behalve dat het onderzoeksgebied op deze kaart niet doorkruist wordt door een andere weg.

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) toont ons dat de Sparrenlaan intussen aangelegd is. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 21) toont dat de bebouwing in de omgeving van het onderzoeksgebied sterk uitgebreid is. Langs de Sparrenlaan zelf is het landgebruik echter nog steeds overwegend agrarisch. Het beeld komt overeen met het beeld dat we zien op een recente luchtfoto (Figuur 6).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 22). De in de nabijheid gelegen archeologische waarden en de locaties met een gelijkaardige landschappelijke ligging worden besproken. Ze zijn het relevantste om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten.

Figuur 22: Overzichtkaart Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://geo.onroerenderfgoed.be/>), weergegeven op het DTM 1 m en Hillshade DTM 5 m

Net ten noordwesten van het onderzoeksgebied vinden we het Prinsenhof (CAI ID 3092). Het is de ruïne van een waterkasteel en was de verblijfplaats van de plaatselijke heren. De oudste fase van een

burcht op deze plaats gaat terug tot de 13de eeuw.¹⁰ Hier op aansluitend vinden we de aanduiding van de voormalige paardenstallen van het kasteel en een hoeve (CAI ID 10082). Ze werden beschermd in 1980.¹¹ Ten noorden vond een negatief onderzoek plaats en nog verder naar het noorden toe bevond zich van de 17de tot de 19de eeuw het kasteel Speelhoek (CAI ID 10105).¹²

Meer naar het westen toe vinden we de aanduiding van het laatmiddeleeuwse Hof te Weerde (CAI ID 10098).¹³ Verder naar het zuiden toe vinden we het laatmiddeleeuwse Hof te Hellebeek (CAI ID 10080).¹⁴ CAI ID 3210 is de aanduiding van een locatie waar resten van een oude weg gevonden zijn.¹⁵ Tot slot vermelden we ten zuidoosten, aan de overzijde van de Tangebeek ook nog de resten van een Brits krijgsgevangenenkamp (CAI ID 984690).¹⁶ Het was in gebruik van na de Tweede Wereldoorlog, van na de wapenstilstand tot 31 juli 1946.¹⁷

Andere gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied bevinden zich al op vrij grote afstand ten opzichte van het onderzoeksgebied of kennen een verschillende landschappelijke ligging. Ze zijn weinig relevant om het archeologisch potentieel van het terrein in te schatten. Daarom worden ze hier niet nader toegelicht. Archeologienota's of nota's van terreinen in de omgeving die geen relevante aanvulling op de reeds besproken CAI-locaties geven, lichten we daarom hier niet afzonderlijk toe.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein? Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Het uitgevoerde bureauonderzoek geeft aan dat in de omgeving van het onderzoeksgebied voornamelijk gekende archeologische waarden uit de middeleeuwen tot de nieuwste tijd aanwezig zijn. Landschappelijk bevindt het onderzoeksgebied zich op een gunstige locatie, op een rug in het landschap die grenst aan de vallei van de Tangebeek. De sterke helling van de rug in het landschap maakt echter ook dat in het verleden al heel wat erosie heeft plaatsgevonden. Eerder onderzoek ter hoogte van het zuiden van het onderzoeksgebied toont aan dat het bodemarchief er aangetast is. Verder blijkt uit historische kaarten dat het onderzoeksgebied minstens sinds de 18de eeuw in gebruik was als akkerland. Na omstreeks het midden van de 19de eeuw werd de huidige Sparrenlaan aangelegd binnen het onderzoeksgebied. De aanleg ervan zal ook een negatieve impact op het bodemarchief gehad hebben.

¹⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Prinsenhof [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3092> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Guldendal [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10082> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹² Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Kasteel Speelhoek [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10105> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Hof te Weerde [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10098> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Hof te Hellebeek [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/10080> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Tange [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/3210> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2023: Medialaan [online], <https://id.erfgoed.net/waarnemingen/984690> (geraadpleegd op 8 september 2023).

¹⁷ Calderon 1995, 213-214; Gobin 2020, 3

We kunnen besluiten dat het onderzoeksgebied oorspronkelijk archeologisch potentieel moet gekend hebben, maar dat het bodemarchief sindsdien dusdanig sterk aangetast is dat het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied vandaag de dag nog slechts laag is.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het volledige onderzoeksgebied worden werken gepland. De voornaamste werken omvatten de vernieuwing van de bestaande Sparrenlaan waarbij de bestaande rijstroken versmald worden en geflankeerd worden door nieuwe fietspaden. Een bestaande erosiepoel wordt uitgebreid. De verschillende bodemingrepen kennen een verstoringsdiepte die globaal genomen varieert tussen 35 en 60 cm. In het uiterste noorden en zuiden van het onderzoeksgebied wordt de riolering heraangelegd. Hier is sprake van een grotere verstoringsdiepte, net als ter hoogte van de uitbreiding van een bestaande erosiepoel. De erosiepoel bevindt zich al in GGA gebied. Ook voor de rest van het terrein zijn er duidelijke aanwijzingen dat het bodemarchief er sterk aangetast is door erosie en door de aanleg van weginfrastructuur. Dit doet besluiten dat de bijkomende negatieve impact van de geplande werken op het bodemarchief verwaarloosbaar is.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied oorspronkelijk archeologisch potentieel gekend kan hebben, maar in het verleden blijkt ook al sterke erosie plaatsgevonden te hebben ter hoogte van het onderzoeksgebied. Daarenboven zal ook de aanleg van weginfrastructuur binnen het onderzoeksgebied het bodemarchief verder aangetast hebben. De aantasting van het bodemarchief blijkt zo sterk geweest dat de kans klein is dat nog relevante archeologische resten aangetroffen zullen worden. Het zuiden van het onderzoeksgebied is daarom in functie van een eerdere vergunningsaanvraag ondertussen opgenomen als GGA gebied. De geplande werken betekenen een bijkomende aantasting van het aanwezige bodemarchief, maar aangezien het bodemarchief in het verleden al ernstig aangetast blijkt, is de bijkomende negatieve impact die uitgaat van de geplande werken verwaarloosbaar. Omwille van het beperkte potentieel op kennisvermeerdering worden geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

3 Samenvatting

Naar aanleiding van plannen voor de heraanleg van de Sparrenlaan diende een archeologienota opgemaakt te worden. Uit het uitgevoerde bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied in het verleden sterk onderhevig geweest is aan erosie. Die erosie heeft het bodemarchief dermate aangetast dat de kans klein is dat binnen het onderzoeksgebied nog relevante archeologische resten aangetroffen kunnen worden. Ook de eerdere aanleg van weginfrastructuur binnen het onderzoeksgebied heeft voor een bijkomende aantasting van het bodemarchief gezorgd. We schatten het potentieel op kennisvermeerdering in geval van verder vooronderzoek dan ook slechts laag in. Daarom worden in het kader van de geplande werken op het terrein geen bijkomende archeologische maatregelen meer nodig geacht.

4 Bibliografie

4.1 Publicaties

Bogemans, F., 1996: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 23 Mechelen*, Brussel.

Bruggeman, J./V. Smet, 2017: *Archeologienota Grimbergen – Sparrenlaan*, Temse (Rapporten All-Archeo bvba 480).

Calderon, A., 1995: *Vilvoorde in de Tweede Wereldoorlog*, Erpe.

Gobin, P., 2020: *Koningslo. Krijgsgevangenenkampen*, Heemkundige Kring “Hertog Hendrik I “Nieuwsbrief 87, 3-9.

4.2 Websites

Cartesius (2023)
<https://www.cartesius.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2023)
<https://dov.vlaanderen.be/>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2023)
<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2023)
<https://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2023)
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2023)
<https://www.onderzoeksbalans.be>

5 Bijlagen

5.1 Archeologische periodes

